

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران

مدرسه علمیه الزهرا (سلام الله عليها)

شهرستان: نجف‌آباد

تحقيق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان:

نفقه زوجه از دیدگاه آیات و روایات

استاد داور:

دکتر مسعود راعی

استاد راهنمای:

سرکار خانم فاطمه پورپیر علی

پژوهشگر:

رقیه احمدی

تابستان ۱۳۹۴

الشّالحة

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران

مدرسه علمیه الزهرا (سلام الله عليها)

شهرستان: نجف‌آباد

تحقيق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان:

نفقه زوجه از دیدگاه آیات و روایات

استاد داور:

دکتر مسعود راعی

استاد راهنمای:

سرکار خانم فاطمه پورپیر علی

پژوهشگر:

رقیه احمدی

تابستان ۱۳۹۴

تحمید

ستایش مخصوص خداوندی است که هستی او، اول در مبداء آفرینش است، بی‌آن که ذات ازلی را اول و ابتدایی باشد و آخر در وجود است، بی‌آن که آن حقیقت را آخر و انتهایی باشد و موجودی قبل از او و بعد از او نتواند بود.

خدایی که دیدگان هر بندهای از دیدنش قاصر، و اندیشه‌ی هر توصیف‌کننده‌ای از وصف او عاجز است.

حمد و ستایش تو راست ای کسی که حمد و ستایش را کلید یاد خود ساخته‌ای، و یکی از راههای اعتراف به یگانگی خود کرده‌ای، و سببی برای مزید بخشش و نفقه و انعام، و راهی روشن برای خواستاران فضل و احسان خود قرار داده‌ای.

تقدیر و تشکر

با تقدیر از الطاف بی نهایت الهی که همیشه و در همه جا شامل حال ما می شود.

با تشکر و سپاس از مدیریت محترم حوزه خانم امیرخانی و مسئول پژوهش خانم بهرامیان
و تشکر و سپاس از خانم پورپیرعلی که در تالیف پایاننامه راهنمای من بودند و مرا یاری
کردند و با تشکر از همهی کسانی که مرا یاری کردند.

ج) نفقه عده وفات برای زن غیر حامله: در عدهی وفات زن حق نفقه ندارد. طبق قانون مدنی در ماده ۱۱۰ به طور مطلق، زن را در عدهی وفات، مستحق نفقه نمی‌داند: که قدر متین این حکم، در مورد زوجهی غیر حامله است.

د) نفقه عده وفات برای زن حامله: در این مورد دو دسته روایت داریم: دسته‌ی اول روایاتی که نفقه را واجب نمی‌دانند. از امام صادق علیه السلام دربارهی زن آبستنی که در عدهی وفات به سر می‌برد، پرسیده شد که آیا مستحق نفقه هست؟ حضرت پاسخ منفی دادند: عن أبي عبدالله (علیه السلام): فی المرأة الحامل المُتوفّى عَنْهَا زَوْجُهَا هَلْ لَهَا نَفَقَةٌ؟ قال: لَا (محمد بن حسن الحر العاملي، وسائل الشيعه، ج ۲۱، قم، نشر موسسه آل البيت (علیه السلام)، ۱۴۱۶ هـ، ص ۵۲۲)

از امام صادق علیه السلام روایت شده است که در مورد زن حامله‌ای که همسرش فوت شده آیا مستحق نفقه است؟ گفت: نه.

دسته‌ی دوم روایاتی که نفقه را واجب می‌دانند. البته این دسته در مقام بیان حکم وجوب نفقه نیستند، بلکه وجوب نفقه را مستلزم فرض کرده و در صدد بیان منابع مالی نفقه‌ی زوجه حامله‌ای هستند که شوهرش فوت کرده است.

از امام صادق علیه السلام نقل شده که فرمودند: زن آبستنی که در عدهی وفات به سر می‌برد، خرجی او از نصیب ولدش که در رحmesh است، پرداخته می‌شود.

نظریه‌ی اول (عدم وجوب نفقه) دارای شهرت روایی و عملی است و بیشتر فقهاء به آن رای داده و نفقه را واجب ندانسته‌اند.

اما گروهی از فقهاء نظر داده‌اند که زوجهی حامله‌ای که در عده وفات است، مستحق نفقه است. البته این نفقه از سهم فرزندش پرداخت می‌شود نه از مال شوهر. هرچند در بعضی از روایات، به طور مطلق بیان شده است که از مال شوهر پرداخت می‌شود.

ه) نفقة در عقد منقطع: در عقد منقطع زن حق نفقة ندارد، مگر این‌که شرط شده یا آن‌که عقد مبنی بر آن جاری شده باشد. بنابراین اگر عقدی منقطع واقع شد و بعد زن به دادگاه برای دریافت نفقة مراجعت کرد، دعوی او به استناد همین ماده مردود اعلام می‌گردد، اما در دو صورت ممکن است زن حق نفقة پیدا نماید،

اول هرگاه در ضمن عقد منقطع انفاق زن شرط شود، طبق شرط باید عمل گردد

دوم هرگاه در محلی عقد منقطع واقع شود که عرف و عادت مردم بر آن باشد که نفقة زن را شوهر مثل عقد دائم پرداخت کند، در این صورت چون بنای عقد در آن محل بر پرداخت نفقة می‌باشد شوهر الزام دارد هرچند که در قانون پیش‌بینی نشده است، طبق عرف محل پرداخت کند در این‌جا عرف جای قانون را می‌گیرد در مناطقی از ایران هرگاه مدت عقد منقطع بیش از چند روز باشد شوهر نفقة زن را می‌پردازد. (سید جلال‌الدین مدنی، حقوق مدنی، ج هشتم، تهران، انتشارات پایدار، ۱۳۸۵، صص ۱۹۶-۱۹۷)

۹- آثار عدم پرداخت نفقة زوجه

یکی از علل تبلیغ علیه نفقة زن بر شوهر این است که احتیاج فراوان زن به پول اگر از شوهر بریده شود زن به آسانی به دامن شکارچی خواهد افتاد.

شک نداشته باشید که الغاء نفقة موجب ازدیاد فحشا می‌شود.

الغاء نفقة زن آثار ذیل را خواهد داشت: سقوط و طرد پدر از خانواده و لاقل از اهمیت افتادن پدر و بازگشت به دوره‌ی مادرشاهی جانشین شدن دولت به جای پدر و مساعده و نفقة گرفتن مادران از دولت به جای پدر، تضعیف احساسات مادری، درآمدن مادری از صورت عاطفی به صورت شغل و کار و کسب.

بديهی است که نتیجه‌ی همه‌ی اينها سقوط کامل خانواده است که قطعاً مستلزم سقوط انسانیت است. همه چيز درست خواهد شد و فقط يك چيز جای خالي خواهد داشت و آن سعادت و مسرت و برحورداری از لذات معنوی مخصوص کانون خانوادگی است. به هر حال طرفداران استقلال و آزادی کامل زن و طرد پدر از محیط خانواده، وظیفه‌ی طبیعی زن را در تولید نسل مستلزم حقی و مساعده‌ای و احياناً مزد و کرایه‌ای

می دانند که به عقیده‌ی آن‌ها دولت باید این حق را بپردازد، برخلاف مرد که وظیفه‌ی طبیعی او هیچ حقی را ایجاد نمی‌کند. در قوانین کارگری جهان حداقل مزدی که برای یک مرد قائل می‌شوند، شامل زندگی زن و فرزندانش نیز می‌شود یعنی قوانین کارگری جهان حق نفعه‌ی زن و فرزند را به رسمیت می‌شناسد. (مرتضی مطهری، مجموعه آثار استاد شهید مطهری، ج ۱۹، چاپ هشتم، تهران، ۱۳۷۸، صص ۲۲۷-۲۲۶-۲۲۵-۲۲۴)

نتیجه‌گیری

از آن جهت که در قرن‌های گذشته در تمدن‌های بزرگ جهان، نسبت به زن و حقوق آن بسی توجهی می‌شده و همواره زن مورد ظلم بوده و هیچ‌گاه حقوق انسانی او احراق نمی‌شده در جهت رفع این مشکل امر نفعه پایه‌ریزی شد که طبق آیات و روایات، اصل وجوب نفعه و تأمین هزینه‌های زندگی زن، بر عهده‌ی شوهر نهاده شده است.

مرد به عنوان سرپرست و مدیر خانواده، مسئول تأمین بودجه خانواده است و زن هیچ گونه مسئولیتی در این امر به عهده ندارد. حال اگر مطابق با فرهنگ غرب قرار باشد زن در تأمین نیازهای خانوادگی هم چون مرد به صورت مساوی باشد زن دچار ضرر می‌شود. از آن جا که شأن خطیر زن به عنوان کانون عاطفی و تربیتی، جایگاه فرهنگی مهمی به عنوان همسر و مادر، نیازمند حمایت مالی است تا بتواند این دو وظیفه مهم را به خوبی ایفا نماید. اگر نفعه‌ی زن پرداخت نشود نتیجه‌اش سقوط کامل خانواده و آن سعادت و مسرت و برخورداری از لذات معنوی مخصوص کانون خانواده از بین خواهد رفت. بنابراین شناخت راههای صحیح جهت تحکیم روابط خانوادگی، این که زن دارای حقوق اجتماعی و اقتصادی باشد و مورد حمایت قرار گیرد و از فشارهای روانی در زنان جامعه کاسته شود امر نفعه باید همیشه و در همه جا رعایت گردد تا خانواده دچار تزلزل نگردد.

فهرست منابع

*قرآن کریم

منابع فارسی

۱. آیه العظمی امام خمینی ره، ترجمه تحریرالوسله، (مترجم سید باقر موسوی همدانی)، ج^۴، قم، انتشارات دارالعلم، ۱۳۷۰.
۲. بروجردی، حسین، جامع احادیث شیعه، ج^{۲۶}، تهران، نشر فرهنگ سبز، ۱۳۸۶.
۳. حر عاملی، محمد حسن، ترجمه کامل **جهاد نفس**، (مترجم محمودی گلپایگانی)، چاپ هفتم، تهران، نشر لاهوت، ۱۳۹۱.
۴. رسایی نیا، ناصر، **حقوق خانواده**، تهران، نشر سیانوش، ۱۳۷۹.
۵. صدوق، محمدبن علی ابوجعفر، **علل الشرایع**، مترجم سید محمدجواد ذهنی تهرانی، ج^۲، چاپ اول، قم، انتشارات مومنین، ۱۳۸۰.
۶. عابدینی مطلق، کاظم، **نهج الفصاحه**، چاپ سوم، قم، نشر فراگفت، ۱۳۸۶.
۷. کاتوزیان، ناصر، **حقوق مدنی خانواده**، ج اول، بی جا، سوم، نشر بهمن برنا، ۱۳۷۱.
۸. مطهری، مرتضی، **نظام حقوق زن در اسلام**، چاپ پنجاه و یکم، تهران، نشر صدرا، ۱۳۸۸.
۹. منتظری یزدی، محمد، **احکام ازدواج و طلاق از نظر اسلام**، چاپ اول، تهران، نشر خزر، ۱۳۶۵.
۱۰. نراقی، ملا احمد، **معراج السعاده**، چاپ اول، تهران، انتشارات راه علم، ۱۳۸۶.
۱۱. وحیدی، محمد، **احکام خانواده^۲**، چاپ سوم، قم، نشر سنابل، ۱۳۸۹.

منابع عربی

۱۲. حرّانی، ابو محمد، **تحف العقول**، (مترجم صادق حسن زاده)، چاپ اول، بی‌جا، نشر آل علی علیه السلام، ۱۳۸۲.
۱۳. صدوق، محمدبن علی ابو جعفر، **من لا يحضر الفقيه** (مترجم غفاری)، چاپ اول، بی‌جا، نشر صدوق، ۱۳۶۸.
۱۴. فیض کاشانی، ملّا محمد حسن، **تفسیر شریف صافی**، (مترجم جمعی از فضلاء با نظارت عقیقی بخشایشی)، ج ۲، چاپ دوم، قم، نشر نوید اسلام، ۱۳۸۶.
۱۵. مکی، محمد، **تحریر الروضه فی شرح المعه** (محقق علیرضا امینی، محمد رضا آیتی) ج ۲، قم، نشر مؤسسه فرهنگی طه، ۱۳۸۷.

مجلات

۱۶. جمعی از خواهران حوزه علمیه، زن از دیدگاه ادیان و مکاتب، قم، نشر نصایح، ۱۳۷۹.
۱۷. محمدی، مرتضی، «ازدواج، نفقة، تمکین»، کتاب زنان، شماره ۲۵، مهری سویزی، نشر فرهنگ اجتماعی زنان، تهران، ۱۳۸۳.

منابع اینترنتی

18. www.maarefghuran.org